

NATUURBESCHERMING.

Het natuurmonument Geusinger Veld bij Dwingelo is dezer dagen weer belangrijk uitgebreid doordat de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten er in geslaagd is, om de Davidsplassen aan te koopen, de mooie vennen en heidebulten in den noordwesthoek. Het natuurmonument heeft daardoor veel aan beteekenis gewonnen. Nog een paar toevoegsels en het mag terecht beschouwd worden niet alleen als een waardig en grootsch landschap van bijzonderen aard, maar ook als een studie-object van groote waarde, een waarde, die nog verhoogd wordt door de nabijheid van het biologisch station Wijster.

La Réserve zoologique et botanique de Camargue publiceert haar verslagen als „*annexes*” van het Bulletin de la Société Nationale d'acclimatation. In het verslag over 1932 vinden wij met waardeering gewag gemaakt van het speurderswerk van Strijbos en zijn vrienden (zie een vorige aflevering). Ook Engelsche geleerden bezochten het natuurmonument. Er werden 815 vogels geringd. Onder de vele broedvogels trekken vooral onze aandacht de Griel, Roode Patrijs, Buidelmees, Hop, Krooneend, Purperreiger (75 nesten), Kleine Zilverreiger, Kwak (samen 500 nesten in één kolonie), Kluut (4 kolonies, waaronder één van 200 nesten), Steltkluut (40 nesten).

De groote kolonie van Flamingo's heeft in den zomer van 1932 zijn broedplaats niet betrokken, vermoedelijk ten gevolge van hoogen waterstand en het gure voorjaar. Ook de gewone Zwarte Sterns, die anders in „*bandes innombrables*” het gebied bevolken, zijn uit gebleven. Wat is er toch aan de hand met die Zwarte Sterntjes?

Het rapport bevat ook gegevens over de flora en over de weersgesteldheid. De archaeologische vondsten, die onder gebracht waren in het kleine museum van la Capelière zijn ingelijfd in de archaeologische museums van Arles, waar zij beter tot hun recht komen.

De Franschen hebben daar in de Camargue een prachtig natuurmonument en zij schijnen er een goed gebruik van te maken.

Het ongerept natuurmonument, onaantastbaar en vrij van elke menschelijke bemoeienis, waar mijn oude vriend Bernard Stoffel in de Januari-aflevering naar vraagt, is in ons kleine dicht bevolkte, sedert vele eeuwen bewoonde landje moeilijk te verwezenlijken, slechts te benaderen. De wijde wateren geven nog de beste kans: onze groote plassen, sommige vakken van de groote rivieren, de Zeeuwsche en Zuid-Hollandsche stroomen, de Waddenzee en de zeegaten tusschen de Noordzee-eilanden, het Noordzeestrand zelve, vooral wanneer de Waterstaat haar bemoeiingen beperkt tot het werkelijk noodzakelijke. De reservaten in het Naardermeer komen al zeer dicht bij het ideaal, de eenige stoornis bestaat daarin, dat de schommelingen in den waterstand getemperd worden, doordat het Meer een polder is. Deze inbreuk wijkt echter niet sterk af van den natuurlijken toestand. In deze reservaten vertoont de mensch zich alleen als toeschouwer. Griend is ook volmaakt ongestoord, tenzij een enkele wadschipper nog eens als van ouds wat eieren komt rooven. De Beer kan mettertijd ongerept worden en hetzelfde kunnen wij ook verwachten van de Staatsnatuurmonumenten op de Noordzee-eilanden. Korenburger Veen is zoo goed als ongerept, maar ligt nog gevaarlijk, zoolang de mogelijkheid bestaat dat het Vragender Veen ontwaterd zou worden. Het Geusinger Veld heeft ook goede kans en ook Mantinger Zand, Hulshorster Zand, Loonsche duinen komen het ideaal al aardig nabij, doch zij behooren wat natuurweelde betreft tot de armoedsvormen.

Wat de hoogste landschapsvorm, het Woud, in ons land beteekent en beteekenen kan, hopen wij later eens uitvoeriger te bespreken. Alvast kunnen wij zeggen, dat in het boschbezit van de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten de inheemsche planten- en dierenwereld volkomen gelegenheid vindt tot ongestoorde ontwikkeling. Het boschbedrijf houdt daar voortdurend rekening mee.

Sturmia in de Oosteinderpoel. Naar aanleiding van het artikel over de Oosteinderpoel in de vorige aflevering schrijft de heer J. Prins te Amsterdam ons, dat hij tijdens een bezoek op 1 Juli 1928 er 19 exemplaren van *Sturmia* telde. Doch het is hem bekend, dat er daarna al in 1928 minstens tien exemplaren uitgegraven en meegenomen zijn.

Het is te hopen, dat de daders destijds nog niet wisten, dat de Oosteinderpoel een bezitting is van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten, want de aankoop geschiedde in November 1927 en was niet dadelijk algemeen bekend. Maar ook zonder dat moeten wij het wegnemen van deze zeldzame en slechts plaatselijk voorkomende planten ten strengste afkeuren. Het is te hopen, dat thans bij strengere bewaking en regeling van het bezoek de waarlijk unieke flora van dit gebied zich in vollen rijkdom zal kunnen blijven ontplooiën.

* * *

Een winterreservaat voor vogels. De eigenaars van de Bol en de Beemes, de bekende broedplaatsen in den polder het Noorden op Texel, hebben zich bereid verklaard, de jacht op beide terreinen kosteloos af te staan aan de Nederlandsche Vereniging tot Bescherming van Vogels. Dit beteekent, dat daar nu niet meer gejaagd wordt. De bekende vogelwachter T. Brouwer houdt daar nu toezicht het heele jaar door.

Na de afsluiting van de Zuiderzee is de waterbeweging in het Westelijk deel van de Waddenzee veranderd. Hoogwater komt hooger en laagwater komt lager. Bij hoogwater komen nu veel meer dan vroeger de strandvogels zich verzamelen binnendijs op de Bol. Het is prettig om te weten, dat die dieren daar nu een rustige verblijfplaats vinden. Wij (en zij) mogen den heeren Koning wel zeer dankbaar zijn voor hun belangelooze medewerking.

Dit is een bescheiden begin voor krachtiger maatregelen. Ons land is als overwinteringsoord en doortrekstation zoo belangrijk, dat wij wel zeer zeker de internationale verplichting hebben, om hier gebieden aan te wijzen, waar de vogels werkelijk veilig kunnen vertoeven. Het zou overweging verdienen, een of meer van de randmeren die bij de inpoldering van de Zuiderzee overblijven daarvoor aan te wijzen.

JAC. P. THIJSSSE.

SPHAGNUM EN SPHAGNETUM.

I. BOUW EN LEVENSWIJZE.

De veenmossen zijn hetzij echte waterplanten, die ondergedoken (submers) leven en hoogstens met hun groeitoppen en fructificaties even boven water uitsteken (*hydrophile*- of waterminnende soorten), dan wel luchtplanten die gebonden zijn aan een omgeving (milieu) met zeer vochtige lucht, d.w.z. lucht met een hoog waterdampgehalte. Tot deze laatste categorie behooren de z.g. *hygrophile* of vochtminnende soorten. Ik spreek hier opzettelijk van lucht-soorten, want feitelijk leven deze *Sphagnum*planten, zoodra zij een dikker en gesloten dek vormen, onafhankelijk van den mineralen ondergrond verder. Zij zijn dan voor een belangrijk deel aangewezen op het neerslagwater en op het atmosferisch stof, hoewel ook de afbouw-producten der afstervende en afgestorven deelen als voedselbron zouden kunnen meewerken. Hierop kom ik nader terug bij het hoofdstuk over het *Sphagnetum*.

Een langeren tijd aaneen uitdrogen van de omgeving maakt *Sphagnum*groei ten eenen male onmogelijk. Volgens H. Paul (1932) zouden de *Sphagnales* in aanleg waterplanten zijn geweest, die zich ten deele hebben weten aan te passen aan een luchtleven, maar dan toch nog steeds zeer hoge eischen zijn blijven stellen aan het vochtgehalte der omgeving. Mede hieraan zou het dan ook te danken zijn, dat zij zoowel in hun uitwendigen als inwendigen bouw belangrijk afwijken van de overige bladmossen. De luchtsoorten kunnen voor het meerendeel weer tot een levenswijze onder water overgaan en veranderen dan in de z.g. „watervormen” (standplaats-modificaties). De echte watersoorten daarentegen passen zich veel moeilijker aan het luchtleven aan. Ook dit maakt den oorsprong der geheele familie in het water meer waar-